

Justitsministeriet

Lovafdelingen

Kontor: Strafferetskontoret
Sagsnr.: 2005-792-0150
Dok.: TTM40011

Besvarelse af spørgsmål nr. 103 af 25. november 2005 fra Folketingets Retsudvalg.

Spørgsmål:

”Ad det åbne samråd 24/11 05 om forældelse af torturforbrydelser, jf. samrådspørgsmål I

Ministeren bedes tilsende udvalget et notat, som på overskuelig og pædagogisk vis redegør for retsstillingen på dette område – evt. i oversigtsform og med anvendelse af eksempler – herunder i forhold til forældelse, jurisdiktion og international ret.”

Svar:

1. Den danske straffelov indeholder en række bestemmelser om bl.a. vold, ulovlig tvang, trusler om vold mv. samt forbrydelser begået i offentlig tjeneste. Disse bestemmelser indebærer, at alle handlinger, som kan betegnes som tortur, vil kunne straffes efter gældende lovgivning.

Med straffelovens bestemmelser opfylder Danmark endvidere de kriminaliseringsforpligtelser, der følger af FN's Torturkonvention.

Begrebet ”tortur” er i FN's Torturkonvention defineret som

”enhver handling, ved hvilken stærk smerte eller lidelse, enten fysisk eller mental, bevidst påføres en person med det formål at fremskaffe oplysninger eller en tilståelse fra denne eller en tredjemand, at straffe ham for en handling, som han selv eller en tredjemand har begået eller mistænkes for at have begået, eller at skræmme eller lægge tvang på ham eller en tredjemand, eller af nogen grund baseret på nogen form for forskelsbehandling, når en sådan smerte eller lidelse påføres af eller på opfordring af en offentlig ansat eller en anden person, der virker i embeds medfør eller med en sådan persons samtykke eller indvilligelse. Smerte eller lidelse, der alene er en naturlig eller tilfældig følge eller del af lovlige sanktioner, er ikke omfattet”

Af artikel 3 i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention fremgår, at ingen må underkastes tortur og ej heller umenneskelig eller nedværdigende behandling eller straf. En lignende bestemmelse findes i artikel 7 i FN's konvention om borgerlige og politiske rettigheder. Disse kon-

ventioner pålægger staterne at sikre, at ingen bliver udsat for tortur, mens der ikke som sådan er tale om kriminaliseringsforpligtelser. Begrebet "tortur" er ikke defineret i disse konventionstekster. Definitionen i FN's Torturkonvention har imidlertid betydning for fortolkningen af torturbegrebet i Den Europæiske Menneskerettighedskonvention, og Den Europæiske Menneskerettighedsdomstol har i et stort antal sager henvist til FN's Torturkonvention, jf. Den Europæiske Menneskerettighedskonvention med kommentarer, 2. udgave, side 106.

Tortur i de internationale konventioners forstand vil som nævnt kunne straffes efter den gældende lovgivning, og Danmark er ikke internationalt forpligtet til at indføre en specifik straffebestemmelse om tortur i straffeloven.

Som der blev redegjort for under samrådet i Folketingets Retsudvalg den 24. november 2005 vil Justitsministeriet anmode Straffelovrådet om at se på, om der bør indsættes en særlig torturbestemmelse i straffeloven. Straffelovrådet arbejder i øjeblikket på en betænkning om straffelovens anti-terrorbestemmelser. Når dette arbejde er færdiggjort, vil rådet kunne påbegynde sine overvejelser om, hvorvidt der bør indsættes en særskilt torturbestemmelse i straffeloven.

2. Straffelovens kapitel 11 om ophør af den strafbare handlingets retsfølger indeholder bl.a. bestemmelser om forældelse af det strafferetlige ansvar.

En lovovertrædelse straffes ikke, når der er indtrådt forældelse efter §§ 93-94, jf. straffelovens § 92.

Efter bestemmelsen i straffelovens § 93, stk. 1, beregnes forældelsesfristen efter det strafmaksimum, der er foreskrevet for lovovertrædelsen. Forældelsesfristen er f.eks. 10 år, når der ikke er hjemlet højere straf end fængsel i 10 år, jf. § 93, stk. 1, nr. 3.

Forbrydelser med fængsel på livstid som strafmaksimum indgår ikke i opregningen i straffelovens § 93, stk. 1, og disse overtrædelser er derfor uforældelige.

Ved lov nr. 364 af 24. maj 2005 om ændring af straffeloven (Forældelse, skærpelse af straffen for falske afsonere m.v.) blev der indsat en ny bestemmelse i straffelovens § 93 a. Loven trådte i kraft den 1. juli 2005.

Efter bestemmelsen i straffelovens § 93 a indtræder forældelse ikke, når en lovovertrædelse er omfattet af en af Danmark tiltrådt mellemfolkelig overenskomst, ifølge hvilken strafansvaret er uforældeligt. Med denne bestemmelse sikres det, at en sådan overtrædelse også efter dansk ret er uforældelig i det pågældende tilfælde, selv om den pågældende lovovertrædelse har tilknyttet en strafferamme med et tidsbestemt strafmaksimum.

FN's Torturkonventionen indeholder ikke bestemmelser om forældelse af strafansvaret for tortur. På linje hermed er der heller ikke i dansk ret særlige forældelsesfrister knyttet til strafansvar for tortur. Spørgsmålet om, hvornår strafansvaret for tortur forældes, vil derfor skulle afgøres efter de almindelige forældelsesregler i straffeloven. Er der eksempelvis tale om tortur, der har karakter af grov vold efter straffelovens § 245, vil strafansvaret for denne handling være undergivet de forældelsesregler, der i alle tilfælde gælder for overtrædelse af denne bestemmelse. Det vil konkret sige en forældelsesfrist på 10 år.

Da der ikke i FN's Torturkonvention er en bestemmelse om, at et strafansvar for tortur ikke forældes, har Torturkonventionen således som sådan ingen betydning i relation til forældelses-spørgsmålet.

I forarbejderne til lov nr. 364 af 24. maj 2005 er der derimod som eksempel på en mellemfolkelig overenskomst, ifølge hvilken strafansvaret er uforældeligt, henvist til statuten for Den Internationale Straffedomstol (ICC-statutten), hvorefter det følger, at forbrydelser, der henhører under straffedomstolens jurisdiktion, ikke forældes, jf. ICC-statuttens artikel 29. Statuten for Den Internationale Straffedomstol er gennemført i dansk ret ved lov nr. 342 af 16. maj 2001 om Den Internationale Straffedomstol. Bestemmelser om uforældelighed svarende til ICC-statuttens artikel 29 findes i Geneve-konventionernes artikel 3, der også er gennemført i Danmark.

Under Den Internationale Straffedomstols jurisdiktion hører folkedrab, forbrydelser mod menneskeheden, krigsforbrydelser og "aggression". Disse forbrydelser vil som hovedregel også være uforældelige efter gældende dansk ret, men der kan forekomme undtagelser, som f.eks. voldtægt eller grov vold, som ikke er forældelige.

Som nævnt under samrådet i Folketingets Retsudvalg den 24. november 2005 vil det være nærliggende, at Straffelovrådet – i sammenhæng med rådets kommende overvejelser om indsættelse af en særlig torturbestemmelse – overvejer, om der i givet fald bør gælde særlige forældelsesregler i tilknytning til en sådan bestemmelse.

3. Straffelovens §§ 6-9 indeholder almindelige bestemmelser om dansk straffemyndighed (jurisdiktion). Disse bestemmelser afgrænser således, hvilke straffesager der kan pådømmes ved danske domstole.

Dansk straffemyndighed omfatter bl.a. handlinger foretaget i den danske stat, jf. straffelovens § 6, nr. 1 (territorialitetsprincippet). Handlingen kan tillige være undergivet dansk straffemyndighed, hvis den uden at være foretaget i Danmark har haft virkning her i landet, jf. straffelovens § 9 (virkningsprincippet).

Hvis den kriminelle handling hverken for så vidt angår handling eller virkning har nogen tilknytning til det danske territorium, kan der i stedet være dansk straffemyndighed efter straffelovens § 7. I så fald er det normalt en betingelse, at gerningsmanden er dansk statsborger eller er bosat her i landet, og at handlingen er strafbar både efter gerningsstedets lov og dansk lov (dobbelt strafbarhed). Bestemmelsen finder endvidere anvendelse med hensyn til handlinger begået i udlandet af en person, som er statsborger eller er bosat i et af de andre nordiske lande, og som opholder sig i Danmark.

De nævnte bestemmelser suppleres af straffelovens § 8. Efter denne bestemmelse er der bl.a. dansk straffemyndighed i forhold til handlinger i udlandet uanset andre tilknytningsmomenter, ”når handlingen er omfattet af mellemfolkelig overenskomst, ifølge hvilken Danmark er forpligtet til at foretage retsforfølgning”, jf. straffelovens § 8, nr. 5.

Straffelovens bestemmelser i §§ 6-8 begrænses ved de i folkeretten anerkendte undtagelser, jf. straffelovens § 12. Det har bl.a. betydning med hensyn til strafferetlig immunitet for diplomater, statsoverhoveder mv.

Det kan oplyses, at Justitsministeriet har nedsat et jurisdiktionsudvalg. Udvalget har til opgave at foretage en gennemgang af straffelovens bestemmelser om straffemyndighed. I tilknytning hertil skal udvalget vurdere, om der kan være behov for at foretage ændringer i dansk rets almindelige bestemmelser om straffemyndighed. I udvalgets kommissorium er der bl.a. peget på, at der ikke mindst i takt med den øgede internationalisering kan rejses spørgsmål om, hvordan nationale og internationale regler bør udformes med henblik på i videst muligt omfang at sikre retsforfølgning af personer, som har begået alvorlige forbrydelser som f.eks. krigsforbrydelser eller tortur.